

„A művészet túléli a politikát”

## Turi Gábor szerint együtteseik növelhetik Debrecen megtartó erejét

*„Akik mostanában megfordultak a civis városban, mind-mind a lenyűgöző, új központról, az egyre pezsgőbb művészeti életről, valamint arról mesélnek, milyen látványos eredményeket hozhat, ha egy képviselőtestület kiemelten támogatja a kultúrát. A debreceni városvezetés indítékairól, az együttesekkel szemben támasztott elvárásairól és további, művészettel kapcsolatos terveiről Turi Gábor nyilatkozott. A kultúráért és a külügyi kapcsolatokért felelős alpolgármester többek között arról is beszélt, miért érzik úgy, hogy a Kodály Kórus és a Debreceni Filharmonikus Zenekar összevonása beváltotta a hozzáfűzött reményeket.*

– Ma, amikor a kultúrát országsszerte egyre kevésbé támogatják, van egy város, ahol éppen ellenkező tendenciák érvényesülnek, s ez a település Debrecen. Hogyan lehetett az ottani városatyákat meggyőzni ennek a területnek a fontosságáról?

– Debrecen nem a vas és az acél városa, nem övezi hegyek karéja, felszínét nem teszik változatossá folyók, és építészete sem jellegzetességeivel tűnik ki. Mivel vonhatja akkor magára a figyelmet? A tudomány és a kultúra révén kirajzolódó human profíljával. Ezzel tisztában vannak a képviselők, még ha nem napi kultúrafigyasztoók is. A kulturális fejlesztések fontosságát általában senki nem kérdőjelezi meg, viták legfeljebb az egyre szűkülő költségvetési keretek elosztásának arányai körül bontakoznak ki. Az eső áztatta földutak aszfaltozása ugyanolyan fontos téma az ott élőknek, mint a koncertélet színvonala az abban érdekelteknek.

– A város középtávú kulturális koncepciójában a zene stratégiai ágazatként szerepel. Mit jelent ez pontosan?

– A meghatározás annak felismerésére épül, hogy a zeneoktatásnak erős hagyománya, többszintű rendszere létezik Debrecenben. Nem homokból kell tehát kővárat építeni: a szilárd alapok adva vannak, és többen hisszük, hogy a szellemi és művészi kapacitás ésszerűbb kihasználásával, a megfelelő szervezeti és személyi feltételek megteremtésével jó, sőt kiemelkedő eredmények érhetők el. Ha művészeti együtteseink képesek a folyamatos fejlődésre, ha szellemi értelemben is helyi kulturális élet alkotóelemeivé válnak, akkor nő a város megtartó ereje, és Debrecen vonzó perspektívát tud nyújtani az itt élőknek: művészek-

nek, befogadóknak és aszfaltozásra váróknak egyaránt.

– A civis város lakói hogyan vélekednek ezekről a tervekről, elképzelésekről? Mennyire érzik a sajátjukénak a zenei együtteseket?

– Kedvezőek a visszhangok. A régi, paternalista felfogás szerint a kultúra előállítóinak és fogyasztóinak kevés közük van egymáshoz: előbbiek „előállítanak”, utóbbiak „fogyasztanak”. Vannak azonban helyzetek, amikor ez a viszony megváltozik. Amikor a debreceni focicsapat majdnem kiesett a bajnokságból, üresen kongtak a lelátók. Most, hogy erős gazdasági háttérre épülve bajnokságot nyert a Loki, kicsi lett a stadion. És bizony, a nagy létszámú B-közép szurkolói jogot formálnak arra, hogy hangjukat hallassák a csapattal kapcsolatos ügyekben.

– A korábbi interjújában említette, hogy szükség van a zenei intézmények átvilágítására. Milyen tanulságokkal zárult, milyen eredményeket hozott ez a vizsgálat?

– Swot-analízis helyett csupán zseblámpát használtunk, de így is kivilágított a bajok gyökere. Mindenkinél tudomásul kell venni: művészeti intézményeink nem szociális létesítmények, és nem is egy-egy mégoly tehetséges, elhivatott vezető hitbizományai. Teljesítmény és piacérzékenység: ha nem ez a két szempont hatja át működésüket, akkor alkalmatlanok hivatásuk betöltésére. A fenntartónak nemcsak joga, hanem kötelessége is rendszeresen mérlegre tenni, hogy mi történik a tetemes önkormányzati és állami támogatással működő műhelyekben. Közpénzekkel gazdálkodunk, a felelősségünk is közös. Konkrétan: a zenekarban a személyi

állomány fejlesztése, bővítése, a fegyelem erősítése, a színvonal emelése, a kórus esetében az egyedi arcél markánsabb kimunkálása és a hatékonyabb menedzselés fogalmazódott meg feladatként.

– Idén januártól megvalósult a zenei intézmények szerkezetátalakításának első lépése, a kórus és a zenekar összevonása, valamint egy olyan főzeneigazgató kinevezése, aki nemcsak ennek a két együttesnek, hanem a Csokonai Színház zenei tagozatának is a vezetője. Mennyire elégedett az eddig történetekkel, s a város vezetésének milyen elvárásai vannak a társulatokkal szemben a következő esztendőkből? Melyek a kitűzött célok?

– Ez nem az első lépés, hanem „a” lépés volt. Régóta napirenden lévő kérdésről van szó, amit eddig senki nem mert, vagy tudott megoldani. Pedig, ha belegondolunk, abszurdum és nagy luxus, hogy egy kétszázéves város úgy tart fenn hivatásos zenekart, kórust és operatársulatot, hogy ezek egymástól függetlenül, sőt olykor egymás ellenében tevékenykednek. Senki nem olyan gazdag, hogy ezt megengedhesse magának. Mi ezzel a megoldással de facto a városi főzeneigazgató intézményt hoztuk létre. A cím birtokosa az önkormányzat által fenntartott zenei intézmények programjának és szakmai fejlődésének legfőbb letéteményese és meghatározója. Örömmel mondhatom, hogy az elképzelések beváltak a reményeket. Az egyeztetés a zenekar és a színház között zökkenőmentessé vált, a következő évad sok új elemet tartalmazó műsorterve pedig a célok és a feladatok régen tapasztalt összhangjának jegyében készült el. A továbblépés alapjait megvettük, de az eredmények elkötelezett,



A Kölcsey Központ látképe



A Kölcsey Központ konferencia- és hangversenyterme

szorgalmas munkával is csak idővel jelentkeznek.

– *Miért tartja ilyen lényegesnek, hogy a társulatok művészek kezében legyenek, s hogy az ő elképzeléseiket nem föléljük, hanem melléjük rendelt menedzser-igazgatók segítsék? Itthon ugyanis éppen ellentétes törekvés van terjedőben...*

– A változásnak része volt a vezetői struktúra módosítása: kettős hatalmat hoztunk létre menedzser-igazgatóval és megnövelt hatáskörű művészeti vezetővel. Ez történt a Csokonai Színházban is. A korábbi gyakorlatot nem tartottuk elég hatékonynak. Más jellegű és más kvalitásokat kívánó munkakör az intézményvezető, és megint más a művészeti vezető. Arra törekedtünk, hogy a szakmai irányítást a művészek kezébe adjuk úgy, hogy mentesüljenek a napi menedzselési kötelemektől. A jelenlegi magyar törvények egyszemélyi vezetést írnak elő, ezért a hatásköröket részletekbe menően kell szabályozni az SZMSZ-ben. Mindez persze személyfüggő is: hiába legjobb szervezeti keret, ha a két vezető nem érti meg egymást, vagy rivalizálásba kezd, háború lesz együttműködés helyett. Úgy érzem, ebben a kérdésben is jól választottunk: olyan művészeti vezetőket nyertünk meg *Kocsár Balázs* és *Vidnyánszky Attila* személyében, akik jelenléte megteremtheti a debreceni zeneélet és operajátszás fellendülésének a feltételeit. Művészi elképzeléseik megvalósításához szabad kezut kaptak tőlünk.

– *A Kodály Kórus vezetője, Erdei Péter, akinek teljesítményéről, művészi kvalitásairól Ön mindig a legnagyobb elismeréssel beszélt, távozott az együttestől. Hogyan fogják őt pótolni?*

– Sajnálattal vettük tudomásul karnagy úr távozását, de utólag úgy látom, ezzel lezárult egy korszak a kórus életében. Az új vezetők a kórust olyan alkotóműhelyként kívánják működtetni, amelynek munkájában az eddiginél több vendégkarmester vesz majd részt. Ez ihlető szakmai közeget és folyamatos művészi kihívást teremthet az együttes számára.

– *Korábban a Csokonai Színházat kht-ként tervezték működtetni. Most ehelyett milyen működési formát választanak?*

– A szándék nem változott, de 2007-től az EU-s normáknak megfelelő formát kell alkalmazni. Meggyőződésünk, hogy a kht. szabadabb, rugalmasabb gazdálkodást tesz lehetővé. Hogy az állam és az önkormányzatok meddig lesznek képesek ennyi művészeti intézményt fenntartani, azt nem tudjuk belátni, de valószínű, hogy nem sokáig tart az aranykor. Már amennyiben az egyre szűkülő költségvetési feltételek keretek annak tekinthetőek. Nekünk az a célunk, hogy művészeti együtteseink minden lehetséges eszközt és forrást igénybe vehessenek működési feltételeik javítása érdekében, nem pedig az, hogy a költségvetési gazdálkodás merev szabályainak érvényesítésével magunkhoz láncoljuk és gúzsba kössük őket. Két-három éve a zenekarral kapcsolatban is felmerült a kht. gondolata, de a tagok egzisztenciális okokból mereven elzárkóztak a tervtől. Reméljük, hogy a Csokonai Színház sikeres átalakítása jó példaként áll majd a többi művészeti együttesünk előtt.

– *A hosszú távú városfejlesztési koncepció szerint az egyik legfőbb cél, hogy Debrecen felzárkózzon az európai regionális központok közé. Ennek jegyében láttak neki a Kölcsey Központ életre hívásának?*

– A Kölcsey Központ kettős funkciót tölt be: egyszerre konferenciahelyszín és kulturális rendezvények befogadó tere. Messzematató igény, hogy Debrecen bekapcsolódjon a nemzetközi hivatássturizmusba, és ugyanúgy szükség volt arra, hogy a város korszerű, saját kulturális terekkel rendelkezzen. Ez a regionális központra vonatkozó aspirációk megvalósulásának fontos feltétele.

– *Mennyire elégedettek az idén február-ra elkészült épülettel, mennyire váltotta be a hozzá fűzött reményeket?*

– Az épület igazán akkor telik majd meg élettel, ha megnyitja kapuit a rendezvényközponthoz épült modern művészeti galéria és a szálloda is. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az igényes kialakítású épület apróbb technikai kiigazításokkal megfelel a vele szemben támasztott követelményeknek.

– *A Kölcsey Központban, amely Kelet-Magyarország legnagyobb kongresszusi központja, egy koncertterem is helyet kapott. Ennek akusztikáját sokan a Művészetek Palotájáéhoz hasonlítják. Hogyan sikerült ilyen kiváló hangzást kialakítaniuk? Önök is úgy jártak el, mint a pécsiek, akik a MúPa építőinek segítségét kérték?*

– Tudomásunk szerint a Nemzeti Hangversenyterem építéséhez a világ legdrágább amerikai akusztikai tervezőjét szerződötték. Mi általában a saját fejünk után megyünk, és a töredékéből gazdálkodunk annak, ami Budapesten rendelkezésre áll. Tervezőink magyar akusztikai szakemberekkel dolgoztak; a jó hangzás az ő felkészültségüket dicséri. Nehéz feladatot vállaltak, mert a teremnek konferenciák helyszínékként és hangversenyteremként egyaránt szolgálnia kell. Márpedig a be-

széd és zene eltérő akusztikai környezetet igényel.

– *Most valódi sztárparádéval fogadja a koncertterem a látogatókat, a legjobb művészek lépnek hétről-hétre pódiumra. De ha elmúlik az újdonság varázsa, akkor is meg lehet majd tölteni egy kétszázéves városban egy ekkora, 750 férőhelyes terem nap mint nap? Mi lesz a folytatás, hogyan néz ki a terem következő szezonja?*

– Ez a bevezető időszak volt, kiemelt programkínálattal. A lényeg: a zenekar és a kórus a megyei önkormányzat tulajdonában álló Bartók-teremből ide költözik át. Ez a hely azért is épült, hogy Debrecen koncertéletének új központja legyen. Fel-

tehetőleg verseny kezdődik a helyszínek között, ami fokozhatja a teljesítményt és a közönség érdeklődését.

– *Mit gondol a közönségnevelésről, utánpótlás -teremtésről? Hiszen a korábbi interjújában említette, hogy a zenekar korábban még a négyszázötven férőhelyes Bartók Terem sem mindig töltötte meg...*

– A tavaszi hangversenyeken jóval nagyobb közönséget vonzottak a zenekar fellépései, mint korábban a Bartók-teremben. Ez nyilván az újdonságnak is köszönhető volt. De ne feledkezzünk meg a műsorválasztásról sem, amely a megszokott, rutinszerű kínálat helyett a közönségkapcsolatok új formáit kereste. Kiváló

hangversenyterem, izgalmas program, magas színvonalú játék – ez lehet a jövő sikerének a záloga. A zenekar elindult ezen az úton.

– *Mennyire befolyásolja a zenei együttesek, a színház további sorsát az őszi önkormányzati választás? Vagy esetleg ez olyan téma, amelyben mindenki egységes álláspontot képvisel?*

– Művészeti intézményeink vezetőit 2006. január 1-jén öt évre neveztük ki, az önkormányzat képviselőit és vezetőit pedig 2006. októberében négy évre választják. A művészet túléli a politikát. Ez a világ rendje!

R. Zs.

„A lépésről-lépésre történő, megfontolt haladásban hiszek”

## Herboly Domonkos úgy véli, lelkileg már sikerült stabilizálniuk a társulatokat

*Debrecenben ettől az esztendőől kezdve jelentősen változik a zenei együttesek élete, hiszen közös igazgatás és művészeti vezetés alá került a Kodály Kórus valamint a Filharmonikus Zenekar. Az új, összevont intézmény művészeti vezetője Kocsár Balázs, a művészi célok segítése, a gazdasági, adminisztratív és jogi feltételek biztosítása az igazgatói poszt betöltőjének feladata. Az összevont együttesek további sorsáról, a tervekről, célkitűzésekről az erre a posztra 2006. január 1-jétől kinevezett Herboly Domonkos beszélt.*

– *Amikor tavaly először szó esett az átszervezésről, elhangzott az is, hogy „hatékonyabb anyagi és emberi erőforrás gazdálkodást, tervezést várnak az együttesektől”. S az összevonások mögött általában a fenntartótól kapott támogatás csökkentése áll...*

– Nálunk szó sincs erről, mi minden korábbi tárgyi és anyagi eszközt megkapunk. S tényleg úgy vélem, hogy ez az új felállítás nemcsak a szimfonikus zenekar és a kórus számára kedvező, hanem a színházban folyó munkát is egyszerűbbé, és remélhetőleg jobbá teszi a jövőben.

– *Már lassan fél esztendeje dolgoznak a közös struktúrában. Hogyan szokta meg ezt az új felállást a kórus és a zenekar?*

– A kórus számára a közös gazdálkodásban nincs semmi újdonság, hiszen költségvetésük kezelése korábban is a zenekarnál volt, mégis, az ő számukra markánsabb ez a változás. Már csak azért is, mert 2006. január 31-én addigi vezető

karnagyuk, Erdei Péter távozott az együttes éléről. Nem hiszem, hogy az összevonás vagy személyi ellentétek miatt döntött így, hanem azért, mert más városokhoz kötődő feladatai nagyon sok idejét és energiáját lekötik. Az együttműködés természetesen megmarad vele továbbra is, s a távozása óta eltelt hónapokban Erdei Péter már vezényelte a kórust, és folytatja a Kodály CD-k felvételét is.

– *Hogyan fogják őt pótolni, ki lesz az utóda?*

– Úgy döntöttünk, egyelőre nem hirdetünk pályázatot. Most nem egy újabb nagy névre, hanem magára a kórusra szeretnénk ráirányítani a figyelmet, hiszen önmagában is nagy érték az együttes. Ugyanakkor tudjuk, hogy a kórust nem lehet sokáig állandó karnagy nélkül hagyni. Olyan szakmai vezetőt szeretnénk az elkövetkezendő egy-két évre megnyerni, aki segít nekünk abban, hogy kiváló vendégkarnagyokat hívhassunk meg, illetve a

kórust népszerűbbé, annak arculatát pedig – például műfaji szempontból- nyitottabbá tegye.

– *Ki dönt most a következő szezonjuk koncertjeiről, műsortervéről?*

– *Kocsár Balázs.* Őt elfogadta a kórus, a tagoknak tetszenek az elképzelései, tervei. Lényeges, hogy az együttesnek valamivel több közös fellépése lesz a zenekarral, de ez nem mehet az a cappella koncertek rovására.

– *Nincs a művészekben félelem az összevonás miatt?*

– Mindent megteszünk, hogy kezeljük ezeket a jelenségeket. Persze akadnak olyanok, akik most is aggódnak a folytatás miatt, úgy látom azonban, a döntő többség jól érzi magát. Az egyeztetések alatt –amelyek az új SZMSZ és Kollektív Szerződés tárgyalásával kapcsolatosan sűrűsödnek – igyekszem hangsúlyozni, hogy tényleg jobbító szándék vezet és az a tény, hogy jó kapcsolat alakult ki az in-